

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus XLIX. De Contractu inito ex errore, & metu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

CASUS XLIX.

De Contractu inito ex errore
& metu.

CAjus emit siceram & vinum Rhenanum putans esse Mosellanum. 13. Causam suam committit Advocato, quem falso putat esset peritum. 14. Metu perdenda litis ei filiam suam promittit. ib. Titium existimans esse suum cognatum & filiam suam contra stupratorem defendisse, in filium adoptat. 15. Qui cum filia in flagitio deprehensus timens è domo ejici, vel diffamari ei promittit Matrimonium, 16. Theologus super his consultus dicit omnes hos contractus valere, tum quia error, si quis intercurrit, fuit vincibilis, 17. Et quamvis contractus absente errore forte non fuisset initus, tamen error non fuit circa substantiam, 18. Tum, quia metus, qui adfuit, fuit levis. 9. Vel à tertio, & non in ordine ad contractum incussus, 6. 7. Et in dubio standum est pro valore actus. 10. Pro Resolutione.

I. QUÆR. I. Quid circa Contractus ex errore initos?

R. *Sequent.* 1. Error in contractu potest esse vel circa substantiam, ut si emas vitrum putans esse gemmam; vel circa accidens, si emas equum decennem, quem putabas esse quinquennem; si error oriatur ex propria errantis opinione, vocatur propriè error, si ex alterius inductione, dicitur dolus; uterque potest esse antecedens vel tantum concomitans seu incidens; antecedens est, qui dat causam contractui, concomitans vel incidens, qui non dat causam contractui,
ed

sed quod sine ipso contractus initus fuisset.

2. Error vel dolus circa substantiam, id est, 2.
circa materiam, causam vel motivum primario
intentum, sive antecedens sit, sive concomitans,
invalidat contractum, ut si pro vino tibi quis
vendar siceram, pro auro cuprum, *est comm. &*
constat ex L. labeo 45. ff. de contrah. empt. ubi
dicitur nullam esse venditionem, si vendatur au-
richalcum pro auro: *Ratio est; quia error circa*
substantiam facit non cognosci substantiam, per
consequens impedit consensum in substantiam, qui
est de essentia contractus.

3. Error circa accidens, etsi sit antecedens, & 3.
causatus ex malitia alterius contrahentis, non ob-
stat valori contractus, neque ex jure naturæ, quia
non impedit cognitionem & consensum in sub-
stantiam, neque ex jure positivo, quia decepto
ex tali contractu conceditur jus & actio contra de-
ceptorem, quæ compelli potest ad servandum
contractum damno compensato, si innocens ve-
lit. §. 1. *Instit. de except. Sotus, Molin, Sanch,*
Laym. hic c. 5. num. 6. Et si quæ jura dicant, 4.
ejusmodi contractum esse irritum, volunt esse
irritum quoad effectum, hoc est, ab innocente
rescindibilem; non quoad substantiam; Unde
valet, si emas equum decennem putans esse
quinquennem, vinum Rhenanum putans esse
Mosellanum; si tamen accidens vel qualitas te-
neat se ex parte motivi vel materiæ primario in-
tentæ, tunc accidens transit in substantiam, v.g.
color respectu panni est accidens, si tamen emas
pannum nigrum ad luctum, & substituatur ru-
ber, accidens transibit in substantiam, & annul-
labit contractum, quia primario intendebatur

pan-

pannus aptus ad luctum, qualis non est pannus ruber; item si dem eleemosynam Petro diviti, putans me dare Paulo pauperi, error afficit substantiam, quia motivum principale erat sublevare pauperem, qualis non erat Petrus, *Sanch. Molin. Nav. Laym. n. 3.*

5. 4. Dolus antecedens circa accidens causatus ab altero contrahente, quamvis non invalideq contractum, facit tamen eum pro libitu illius, qui dolum passus est, rescindibilem, *L. si dolo 5. c. de rescind. vendit. Less. l. 2. c. 17. d. 5. num. 25. Palao de contr. d. 2. punct. 5. num. 19. Ratio est*, quod per contractum dolo obrentum comparti fiat injuria, quæ in specie reparari non potest, nisi injuriatus reponatur ad statum, in quo erat ante dolum; atque hoc fieri non potest sine rescissione contractûs; ergo. Quod si error accidentalis non sit ex culpa compartis, sed ex dolo tertii, vel ex propria contrahentis ignorantia, ut si ex tua imperitia, vel ex doloso Petri consilio à Paulo emas vinum novum putans esse vetus, contractus non erit rescindibilis, sed habes actionem quanti minoris contra venditorem, hoc est, potes perere, ut contractus reducatur ad æqualitatem; item potes convenire Petrum ratione doli mali, si talis intervenerit, *cit. L. si dolo. Ratio est*; quod sit consensus in substantiam, & venditor tibi non fecerit injuriam, ergo non est, cur contractum rescindere possis.

6. *Si dicas* 1. Per errorem à tertio causatum notabiliter mutatur, & vitatur materia contractûs, v. g. in casu posito vinum, ergo damnum passus potest contractum rescindere, sicut potest rescindere sponsalia, si notabiliter vitetur

rietur

rietur sponsa, quamvis non ex dolo sponsa.

2. Metus injustus etiam à tertio in ordine ad contractum incussus facit contractum rescindibilem, ut infra dicitur, ergo & dolus.

R. Ad 1. N. C. illud damnum sufficienter reparari potest per actionem quanti minoris, quod non semper tenet in sponsalibus, in quibus etiam major libertas requiritur propter difficultatem, & indissolubilitatem matrimonii.

Ad 2. iterum N. C. leges ita statuunt de dolo, non de metu, nec Legum semper petenda est ratio L. 20. § 2. de leg. Ratio congruentiae esse potest, quod dolus per circumspeditionem caveri possit, non ita metus.

QUÆR. II. Quid sit metus & qualiter vitiet contractum? R. Metus est animi trepidatio ob apprehensum instans malum, si oriatur ex causa naturali, v. g. timeo mortem à morbo, à bestia, à tempestate, vocatur metus intrinsecus; si incurriatur ab homine, vel causâ liberâ, vocatur extrinsecus: duas hîc accipe regulas, ex quibus cætera facillè deduces.

Prima: nullus metus intrinsecus vel extrinsecus justè incussus invalidat contractum, aut facit rescindibilem: Ratio est; quia metus relinquit actum simpliciter voluntarium, & in metu intrinsecò vel extrinsecò justo nulla intervenit injuria, ergo non est ratio, cur contractus ex tali metu initus sit invalidus aut rescindibilis; sic valent vota metu naufragii, lethalis morbi, vel alterius mali facta, item valent sponsalia à stupratore inita ex metu, ne denuntietur judici.

Regula 2da: metus injustus gravis in ordine ad extorquendum contractum incussus non quidem
inva-

invalidat contractum (si matrimonium, Professionem Religiosam, & paucos alios excipias) facit tamen eum rescindibilem ob injuriam, quae per talem metum causatur: prima pars est contra Molin. Rebell. Spor. &c. qui dicunt ejusmodi contractus esse ex jure naturæ nullos, quia ex actione injuriosa non potest quis sibi acquirere jus; sed contra est: metus non facit contractum simpliciter involuntarium, ergo non tollit consensum vel aliquid aliud de jure naturæ ad valorem contractus requisitum, neque metum incutiens acquirit jus ex iniqua sua coactione, sed ex voluntario alterius consensu. Sylvius, Gabriel, Nav. Vasq. Sotus, Suar. Less. Lopez. Sanchez de matr. lib. 4. d. 8. num. 4. Laym, hic num. 2. Lug. d. 22. num. 115. Metzg. tr. 13. d. 41. a. 3. Herman, thes. 20. Viva opusc. 1. q. 6. a. 2. secunda pars etiam probatur, quia jura de his contractibus loquuntur ut validis, qui irritatione seu rescissione indigeant. L. si mulier 21. ff. de eo quod metus causa instit. de except. Sanch. Less. Lug. loc. cit.

Dixi 1. metus gravis, id est talis, qui vehementer conturbat, nec facile superari potest, idque vel simpliciter respectu omnium personarum, ut si instet grave malum etiam viro forti merito timendum, v. g. mutilatio, incarceration, mors &c. vel saltem gravis respectu talis personæ v. g. pueri, mulierculæ, aut senis.

2. Quod si metus injustè incussus in ordine ad contractum tantum sit levis, contractus in foro externo nequidem erit rescindibilis, quia jura metum levem pro nihilo reputant; idem pro foro interno conscientiae docet Medina, Pontius, Tambur, &c. quia metus levis facile repelli potest,

test,

est, ideòque, qui non repellit, voluntariè me-
um patitur, volenti autem non fit injuria, nec
contractus censetur factus ex metu, sed ex pro-
pria voluntate, quâ noluit metum levem repel-
lere, oppositum tamen videtur probabilius cum
*Less. Sanch. c. 10. num. 3. Nav. c. 17. num. 15.
Laym. num. 4. Dicast. l. 2. de just. t. 3. d. 1. num.
110. Spor. tr. 5. c. 12. n. 124. Metzger n. 7. Vi-
va a. 3. consentit Lugo num. 138.* si metus sit
unicum motivum, vel causa principalis consen-
sûs. *Ratio est;* quòd ille metus sit injuriosus com-
parti; iniuria autem hæc reparari non potest, nisi
injuriatus per rescissionem contractûs ponatur ad
statum pristinum libertatis, ad quem jus habet.
Nec obstat 1. quòd metus in ratione merûs dica-
tur levis, nam in ratione injuriæ & damni illa-
ti potest esse peccatum grave, sicut si levi verbe-
re frangas vitrum pretiosum; *nec obstat 2.* quòd
metus levis facilè possit repelli, nam patiens non
obligatur repellere, sed permittere potest cum
reservatione sui juris; quis enim dicit calum-
niatores, detractores à culpa & onere restituen-
di honoris & tamæ esse liberos ex hoc, quòd
Christus Dominus, vel homo sanctus suam de-
honoracionem facilè impedire potuerit, & ta-
men noluerit. Jam dicta intellige de contractu 10
ex natura rescindibili; nam in sententia, quòd
matrimonium ex metu levi initum valeat, rescin-
di non poterit, quia semel validum ex natura sua
est indissolubile; an autem reipsâ tunc valeat, di-
cam suo loco.

Dixi 2. incussus in ordine ad extorquendum 11;
contractum, sive metus incutiat ab altero con-
trahentium, sive à tertio, semper ab eo, qui

M m metum

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

metum passus est, rescindi poterit. *L. item 14. §. 3. ff. quod metus causa*; si verò metus est quidem injustè incussus, non autem in ordine ad contractum, sed ad alium finem v. g. sumendam vindictam & metum pariens eligit contractum-tanquam medium, quo intentatum malum evadere possit, alii affirmant, alii negant contractum esse rescindibilem, videtur autem distinguendum: si contractus ineatur cum eo, qui metum injustè incussit, etsi non in ordine ad contractum, rescindi poterit, secus si cum alio innocente, sic si hosti me occidere volenti metu mortis offeram 100. aureos, donatio rescindi poterit, quia hostis tenetur ad omne damnum emergens ex injusto metu, inter alia autem damna est donatio 100. aureorum: si autem tertio promittam centum, ut me in tali periculo defendat, utique valebit promissio nec rescindi poterit, etsi facta sit ex metu, quia hic nullam mihi fecit injuriam, sed præstitit operam mercede dignam. Ex eodem principio valida est emptio armorum vel annonæ facta metu hostium; validum est mutuuum, quod Respublica suscipit ad dandum litrum hosti pro comminato incendio; validum est matrimonium, quod eligitur tanquam medium ad conciliandum potentem adversarium, vel quod eligit captivus cum filia custodis carceris, ut ex eo dimittatur. *Sanch. Lug. Less. l. c.*

12. Nunc *ad Casum* 2. 1. Emptio siceræ loco vini est invalida, quia est error in substantia, quod tenet, etiamsi Cajus æquè libenter & eodem pretio emisset siceram, si eam cognovisset; *Ratio est*, quòd ad contractum absolutum requiratur consensus præsens in hanc materiam, qui jam existat,

existat, sed hic consensus non existit, sed existeret, si Cajus errorem cognovisset.

2. Quòd Cajus emat vinum Rhenanum putans esse Mosellanum, non invalidat contractum, imò nec facit rescindibilem, nisi dolo venditoris id contigerit, sed tantùm habet actionem quanti minoris, quia solùm est error circà accidens; excipe, nisi ratio Mosellanici sit primariò ab emente intenta; ut si aliud vinum in patria sua vendere non posset, tunc enim accidens transiret in substantiam.

3. Conductio Advocati, quem Cajus falsò putabat esse peritum, est nulla; quia primariò hìc non intenditur persona, sed ejus peritia, quæ non est: quòd verò Cajus metu perdendæ litis Advocato promittat filiam, vel ità intelligitur, ut Advocatus hunc metum per suam desiciam vel tardiozem operam Cajo injustè incusserit, etsi non in ordine ad hanc promissionem, tunc promissio rescindi poterit juxtà dicta n. 11. vel Cajus spontè hanc promissionem concepit ad acucendam Advocati diligentiam, & firma erit promissio.

4. Adoptio Titii in filium, qui falsò creditur esse cognatus, est nulla, si cognatio est ratio primaria adoptandi, si verò primatia ratio adoptandi est, quia eripuit filiam à stupro, & hæc ratio vera sit, adoptio subsistit; si utrumque motivum de se erat sufficiens & adæquatum, ità ut quodlibet movisset altero absente, valet adoptio, dummodò unum è duobus, qualecunque illud sit, existat.

5. Titius iniens sponsalia ex metu, nè ob crimen è domo ejiciatur, validè init, quia est metus justus; quòd ad timorem infamiæ distinguendum

dum est: vel enim ille à Cajo aut alio injustè incurritur in ordine ad extorquenda à Titio sponsalia, tunc infirma erunt sponsalia, vel infamia timetur ab ipso crimine, & valebunt sponsalia, quia metus est intrinsecus.

37. 6. Error circa substantiam, quamvis sit vincibilis, invalidat contractum; nam quamvis potuerit quis cognoscere, si tamen de facto non cognovit substantiam, etiam non consensit in substantiam, sine tali autem consensu contractus est nullus.

Dices: ignorantia vincibilis non excusat à peccato, ergo nec ab obligatione contractus. *Conf.* quia sic dabitur ansa innumeris mendaciis & litibus; nam facile quis dicet, se ignorasse substantiam contractus. *Re. N. C.* ignorantia vincibilis excusat à peccato, cujus malitia ignoratur, non autem à peccato ignorantiae affectatae vel neglectae scientiae; simili modo excusat ignorantia ab obligatione contractus, cujus substantia non cognoscitur. *ad Conf. Re.* Tali asserto in foro externo non creditur, nisi proberur.

38. 7. Non obstat valori contractus, quod non fuisset initus, si qualitas fuisset cognita; nam inde tantum sequitur, quod positâ cognitione qualitatis futura fuisset volitio, quae impedivisset obligationem, non autem, quod nunc fuerit, aut nunc impediatur, nisi qualitas redundet in substantiam. *Vasq. Valent. Sanch. l. 4. in Decal. c. 2. à n. 6.*

8. De metu facti dixi à n. 7. quibus adde: si Titium in crimine deprehensum fictè mineris accusare, & hic det aliquid eo fine, ut non accuses, datum retinere potes, quia metus est justus. *Nec obstat:* quod det ex errore, certò non daturus,

rus,

rus, si sciret tibi non esse serium; nam error non est circa substantiam vel causam finalem, ideo enim dat, ut resignes juri ad accusandum, atque hoc verè facis, etsi serio non intenderis accusare, ergo. *Sanch. Less. Dicast. n. 119.*

9. In dubio, an error fuerit substantialis, an causa, quæ nunc cessat, fuerit principaliter motiva, jura volunt, præsumi pro valore actûs, & videtur pro eo esse possessio, quia scitur esse factus, & ignoratur ejus invaliditas. *Sanch. nu. 13. 34. & 52.* Idem à potiori est dicendum, si dubitetur, an intervenerit dolus, error vel merus, quia facta & delicta non præsumuntur; in dubio, an verè consenseris in obligationem, si tenebaris consentire, aut verba tua significarunt obligationem, præsumeris verè consensisse, quia nemo censetur consensum injustè subtrahere, aut loqui aliter, quàm sentiat.

C A S U S . L.

De iis, qui contrahere possunt, item de materia contractuum & juramento contractibus apponi solito.

CAmillus in infantia. 2. 4. Ante, & post pubertatem sine autoritate Tutoris, 5. Quem agnoscere non vult, 3. Varios celebrat contractus, ex post cum licentia Tutoris omnes, etiam rerum alienativos, ratificat. Ibid. Et cum ipso Tutore init. 6. Onerosos, etsi juratos 13. Implere non vult petens restitutionem in integrum 8. Et re-